

## Ένα οδοιπορικό φιλίας και μαθητείας στην παλιά Φλώρινα - Μνήμες και οφειλές από τη σχέση με τον ποιητή Μίμη Σουλιώτη

Φλώρινα 30 Ιανουαρίου 2023

Κυρίες και κύριοι, φίλες και φίλοι, καλησπέρα κι από εμένα.

Στη σημερινή μας συνάντηση ο καθένας από τους ομιλητές και τις ομιλήτριες θα μιλήσει για τον Μίμη Σουλιώτη με τον τρόπο του, σύμφωνα με το βιώμά του και με το είδος της σχέσης που είχε αναπτύξει μαζί του. Επομένως, απόψε θα σας πω κι εγώ για τη δική μου γνωριμία, για μια σχέση μαθητείας και μύησης στην τέχνη του λόγου και στα τερτίπια της. Ας πιάσουμε όμως την ιστορία μου με τον Μίμη από την αρχή.

Ήμουν δεκαεννιά χρονών και ήταν ο δεύτερος χειμώνας που περνούσα στη Φλώρινα ως σπουδαστής στην Παιδαγωγική Ακαδημία.

Το 1983 οι Ακαδημίες βρίσκονταν στη δύση της εκπαιδευτικής τους πορείας, ήταν διετείς, με πρόγραμμα σπουδών αναχρονιστικό και κατά κοινή ομολογία ανεπαρκείς. Πηγαίναμε ακόμη στο παλιό κτίριο απέναντι από τα δικαστήρια, το οποίο μπορεί να ήταν άβολο κι ακατάλληλο για τις ανάγκες της σχολής, όμως ήταν μια κοινότητα μέσα στην πόλη. Πηγαίναμε κι ερχόμασταν σ' αυτό με τα πόδια, συναντούσαμε τους καθηγητές μας στους γύρω δρόμους να περπατάνε δίπλα μας και καλημεριζόμασταν με οικειότητα. Γενικώς ζούσαμε σε μια ατμόσφαιρα οικογενειακή.

Το παλιό κτίριο της Σχολής όπως και τα γύρω από αυτό δημόσια κτίρια συνέθεταν ένα τοπίο άλλης εποχής, ένα κλίμα ρετρό, το οποίο σύμφωνα με τις νεολαιίστικες αντιλήψεις εκείνης της εποχής δεν ήταν και ιδιαίτερος καλοδεχούμενο. Εμένα όμως ομολογουμένως μου άρεσε. Είχα βεβαιωθεί πως το χρώμα της παλιάς Φλώρινας, την οποία είχα κεραυνοβόλα ερωτευτεί, ήταν ιδανικός βιότοπος για τη συγγραφή λογοτεχνίας. Τα παλιά κτίρια σε άμεση γειτνίαση με τη φύση, τα αστικά σπίτια του μεσοπολέμου, η οσμή του εμφυλίου, ο μεταπολεμικός μικροαστισμός, όλα μπορούσαν να γεννήσουν πεζογραφία και ποίηση. Διάβαζα τότε μετά βουλιμίας κι έγγραφα αιχμάλωτος της συνηθισμένης νεανική συστολής, που διοχετεύει κάθε γραπτό σε κλειδωμένα συρτάρια.

Η πρώτη εικόνα που είχα για τον Μίμη θα πρέπει να ήταν το φθινόπωρο του '83. Μακριά γένια και καπέλο, πανωφόρι ευπρεπές δίχως να είναι επίσημο, βάδισμα ανδρός ο οποίος εμφανώς είχε πολλά να κάνει στην κάθε μέρα δίχως όμως τη νεύρωση της μεγαλούπολης. Πρόσωπο όμορφο, γαλήνιο, ενώ κάτω από τη μασχάλη του φώλιαζαν

σχεδόν πάντα διπλωμένες εφημερίδες και περιοδικά. Θυμάμαι σκούντησα τον φίλο μου, τον Διονύση Κουρούκλη, καθώς περπατούσαμε μαζί στον δρόμο, του έδειξα τον Μίμη και σχολίασα: «Να, ο Μαρξ στα νιάτα του». Γελάσαμε προς στιγμή όμως το ερώτημα για μένα εκκρεμούσε. «Αλήθεια τώρα», ρώτησα κατόπιν, «ποιος είναι αυτός;»

Ο Διονύσης τον ήξερε και μου είπε πως ήταν ο φιλόλογος Μίμης Σουλιώτης, ποιητής και εκδότης μιας πολύ αξιόλογης τοπικής εφημερίδας. Τον είχα πια σταμπάρει και κάποιες φορές βρέθηκα να τον ψάχνω με το βλέμμα στον δρόμο. Παράλληλα είχα τεντώσει τα αυτιά μου κι έδινα προσοχή σε ότι τύχαινε ν' ακούσω γι' αυτόν.

Κάποια στιγμή επισκεφτήκαμε τα γραφεία της εφημερίδας με όλον τον μαγικό της διάκοσμο, ένα παλιό λιντυπικό, ένα τυπογραφικό πιεστήριο, στοίβες χαρτί, βιβλία, άλλες εφημερίδες... Εκεί γνωρίσαμε την Μεκάση, ηρωίδα της κάθε μέρας με τρία παιδιά, τον Κώστα τον Αθανασιάδη, τον Γρηγόρη. Εκτός από τους μόνιμους συνεργάτες περνούσαν και πολλοί άλλοι, για να αφήσουν ένα κείμενο, να πούνε μια καλησπέρα. Θυμάμαι χαρακτηριστικά τον Κωστάκη τον Λούστα και αρκετούς μήνες αργότερα τον ποιητή Μανώλη Αναγνωστάκη σε μια επίσκεψή του και ομιλία με αφορμή τις Ευρωεκλογές του 1984.

Κόσμος λοιπόν πολύς, συζητήσεις, βιβλία, καφέδες πολλοί. Ο Μίμης, δάσκαλος ο ίδιος και αλιεύς ψυχών, διάβασε το νεανικό μου πάθος για τη γραφή και ζήτησε να δει κάτι από δικά μου γραπτά.

Ήταν ευγενής χωρίς να μου χαρίζεται, ενθαρρυντικός αλλά και κριτικός, όσο έπρεπε. Χάρη σ' αυτόν άκουσα από νωρίς απόψεις για την τέχνη του λόγου τότε δυσεύρετες. Μπόρεσα να καταλάβω και κυρίως να νιώσω τη διαχρονική δύναμη της ειρωνείας, του υπαινιγμού, του χιούμορ αλλά και τη δύναμη του κλασικού. Ευρυμάθεια, ελευθερία και συντροφικότητα. Αγάπη για όλα τα κείμενα, δημοσιογραφικά, πολιτικά, κριτικά, σκωπτικά, κυρίως αυτά. Τον δάσκαλο που ποτέ δεν αξιώθηκα σε καμιά σχολική τάξη τον βρήκα σε ένα τυπογραφείο που μύριζε γράσο και αμμωνία, καφέ και τσιγάρο.

Ο Μίμης λίγες βδομάδες μετά τη γνωριμία μας μου πρότεινε να αναλάβω μια εβδομαδιαία στήλη στην εφημερίδα τους, την *Κοινή Γνώμη*. Θυμάμαι πως καταπιάστηκα με πολύ άγχος, τόσο που σήμερα θα το παρομοίαζα με πρώτο ερωτικό ραντεβού. Όταν άφησα στα γραφεία της εφημερίδας το πρώτο κείμενο που είχα ετοιμάσει, ο Μίμης έλειπε. Πέρασα την επόμενη μέρα κι έκανα τάχα τον αδιάφορο. Δεν υπάρχει περίπτωση να ξεχάσω ποτέ το πρόσωπό του εκείνη τη στιγμή. Άναψε τσιγάρο, χαμογέλασε κι ύστερα μου είπε. Λοιπόν,

μάστορα, ξεκινάς. Ένα μονόστηλο, μια φορά τη βδομάδα, ξεκινάς. Βέβαια, ούτε μάστορας ήμουν ούτε καν το τσιράκι του μάστορα. Όμως το ήθελε πολύ να εξελιχθώ και μάλιστα το περίμενε.

Ο Μίμης έβλεπε την τέχνη της γραφής ως ένα εργαστήριο που έμενε ανοιχτό όλο το εικοσιτετράωρο. Μου έλεγε συχνά πως εκείνο που έχει πολύ μεγάλη σημασία είναι να έχεις μια καθημερινή σχέση με το μολύβι, να γράφεις για να παραμένεις ζεστός, έτοιμος. Να γράφεις είτε πρόκειται για καινούριες ιδέες, γόνιμες, είτε ακόμη και με σκέψεις απλές, καθημερινές.

Για μήνες παραφύλαγα για την κάθε ευκαιρία, να τον δω να έχει λίγο χρόνο, γιατί ήθελα να τον ρωτάω χωρίς σταματημό: Γιατί το ένα, πώς το άλλο, πώς η αρόσιμη γη του λόγου μπορεί να βγάλει τους καλύτερους καρπούς. Πολύ συχνά μου απαντούσε με τον συνηθισμένο του αφορισμό που τον ανέφερε για την κάθε δημιουργία: *Δούλευε και κώφευε.*

Από τα γραφεία της εφημερίδας, όπως ανέφερα και προηγουμένως, περνούσαν πολλοί αξιόλογοι άνθρωποι. Εμείς οι νεότεροι, ο Διονύσης, η Μαρία, η Δήμητρα, ο Γιώργος, η Ελένη, νέα παιδιά τότε, μελλοντικοί δάσκαλοι με όρεξη, ακούγαμε και αποταμιεύαμε. Μια φορά την εβδομάδα ξενυχτούσαμε να ετοιμάσουμε το καινούριο φύλλο, για να σταλεί στους συνδρομητές με το πρωινό ταχυδρομείο. Ήταν νυχτέρια με πολλή ζωντάνια και χιούμορ. Διπλώναμε τα φρεσκοτυπωμένα φύλλα της εφημερίδας, τα βάζαμε σε φακέλους, αντιγράφαμε τις διευθύνσεις των συνδρομητών και το πρωί η Μεκάση τα πήγαινε στο ταχυδρομείο που ήταν απέναντι από τα γραφεία της εφημερίδας.

Ήταν ένα άλλο είδους σχολειό, όχι κρυφό, νυχτερινό, και σίγουρα δυσεύρετο. Σε έναν τοίχο της εφημερίδας είχε έναν μεγάλο πίνακα από φελλό. Εκεί καρφίτσώναμε ότι μας περνούσε απ' το μυαλό, ένα πρωτόγονο μέσο παρεικής δικτύωσης. Θυμάμαι κάποιος από εμάς τους νεαρούς και τις νεαρές είχε καρφίτσώσει το εξής σχόλιο για τα εκλογικά ποσοστά εκείνης της εποχής: *ΚΚΚ εσωτερικού, πολλοί μας ερωτεύονται λίγοι μας παντρεύονται.* Από κάτω ακολούθησαν αρκετά σχόλια, όπως: *Προίκα έχετε; Ο γάμος σκοτώνει τον έρωτα και πολλά τέτοια.*

Ο Μίμης Σουλιώτης ήταν όμως κάτι πολύ περισσότερο από συντάκτης μιας αξιόλογης εφημερίδας. Ήταν ένας διανοούμενος πολλών ενδιαφερόντων. Μπορούσες να μιλήσεις μαζί του για πολιτική, φιλολογία προφανώς αλλά και εικαστικά, μουσική, κινηματογράφο, οργανωτικά θέματα πολιτισμού, για παρεμβάσεις ώστε να ξεφύγει η επαρχία από το τέλμα της. Θυμάμαι την πολύ

θαρραλέα για τα πλαίσια της εποχής του '80 άποψή του σχετικά με την παραμονή της διδασκαλίας των αρχαίων ελληνικών από το πρωτότυπο κείμενο στο Γυμνάσιο, θέση που τότε φάνταζε ιδιαίτερος συντηρητική, η οποία όμως αποδείχτηκε ορθή ύστερα από κάποια χρόνια.

Ο Μίμης αντιπαθούσε τη σοβαροφάνεια των λεγόμενων πνευματικών ανθρώπων, αγαπούσε το χιούμορ όχι ως απλό επίχρυσμα της κάθε μέρας αλλά ως οντολογική αρχή, κανόνα που ζυγοσταθμίζει την ανθρώπινη κατάσταση και βρίσκεται απέναντι στις μωροφιλοδοξίες, τις συμπαγείς βεβαιότητες, τις ανασφάλειες και τους φόβους. Αγαπούσα το χιούμορ του, όπως ακριβώς τον αγαπούσα και ως άνθρωπο. Ακόμη και σήμερα αναφέρω συχνά ατάκες του, που έχουν αντέξει στον χρόνο όπως: *Τι ώρα έχετε, αν δεν απατώμαι* ή *Ναι, όπως έλεγε και ο Σαίξπηρ*. Θυμάμαι ακόμη ολόκληρες ιστορίες που ψάρευε από δω κι από εκεί, όπως τις ερωτικές εξομολογήσεις ενός εμπόρου ή τη σπαρταριστή συζήτηση που είχαμε κάνει για μια αμήχανη κι άστοχη έκδοση για τον Διονύσιο Σολωμό.

Είναι γεγονός πως ύστερα από κάποια χρόνια χαθήκαμε. Ήταν οι δικές μου μετακινήσεις, οι δικές του ασχολίες με το πανεπιστήμιο και με τόσα άλλα. Η αλήθεια είναι πως για να βλέπεις τον Μίμη έπρεπε εσύ ο ίδιος να το επιδιώκεις. Ίσως από την άλλη να ήταν λίγο και η γενικότερη τάση των μαθητών να θέλουν να ξεφεύγουν από μια πνευματική ηγεμονία και να απογαλακτίζονται μακριά από τους δασκάλους τους.

Πολλά χρόνια μετά κι ενώ ο Μίμης έχει αποδημήσει, αναρωτιέμαι πού να βρίσκονται τώρα οι συγγραφείς που αγαπήσαμε. Πού να είναι οι ποιητές που μας έδειξαν δρόμους, που μας έμαθαν να προσπερνούμε την προχειρότητα και την ευκολία. Νομίζω στο σκευοφυλάκιο της μνήμης και στων πνευματικών παιδιών τους τα κατάστιχα. Άλλη απάντηση δεν έχω.

Σας ευχαριστώ πολύ.